

Søværnets Eksercerskole

**HISTORIE og
SEVÆRDIGHEDER**

6/1984

Lay-out, sats
reproduktion og tryk

Forord

SØVÆRNETS EKSERCERSKOLE

- en institution inden for forsvaret, hvor moderne undervisning støttes af og trives i forståelse med gode, maritime traditioner.

Denne folder har til formål at skildre de begivenheder og tildragelser, der førte til placering og opførelse af Søværnets Eksercerskole i naturskønne omgivelser ved Arresøens bred.

Det er endvidere hensigten at fortælle om skibskirken og dens tilblivelse samt at registrere og omtale diverse effekter, såsom malerier, trofæer, gavestykker, plaketter og våbenskjolde m.m. som har historisk eller affektionsmæssig betydning for skolen.

SES VÅBENSKJOLD

BESKRIVELSE

I et guldbelagt skjoldfelt bestøvet med røde søblade ses en oprejt blå søløve med rød tunge. Skjoldet hviler på et kronet anker. Tegningen af løven er baseret på våbendyret i Det Danske Rigsvåben og står som symbol for søværnets mandskab, medens søbladene symboliserer havene omkring Danmark.

Skjoldet er udarbejdet på foranledning af Marinestaben i samråd med Statens heraldiske konsulent, og godkendt af Hans Majestæt Kong Frederik IX den 28 Juni 1967.

Om Søværnets Eksercerskole

Den almindelige værnepligt indførtes i Danmark i 1848. Siden da har det til søværnet udskrevne mandskab modtaget indledende grunduddannelse af en kortere eller længere varighed. Denne uddannelse benævnes eksercerskolen.

Under denne uddannelse var mandskabet normalt underbragt i eksercer- eller kaserneske, som var indrettet til formålet i ældre fregatter eller linieske og forøjet passende steder på Holmen.

I begyndelsen anvendtes de to fregatter "Jylland" og "Niels Juel". Senere blev disse orlogsske afløst af Krydserfregatten "Fyen", der fra 1908 var kaserneske. Dets faste plads var ved "Elefanten" - en kaj ud for Nyholms Vagt.

Eksercerskolen varede højest 3 uger og foregik dels om bord og dels på veje og åbne pladser på Holmen.

Mandskabet var med enkelte undtagelser underbragt om bord på "Fyen" under ret primitive forhold. Hver eksercerskole omfattede som regel 4 øvelseskompagnier, hvilket vil sige, at styrken, der var inddelt i Kongens og Dronningens kvarter, med stambesætning og befalingsmænd var på 600 - 800 mand.

Kompagnierne blev iøvrigt kaldt for divisioner. To af divisionerne boede på banjerne og to på batteriet, om dagen i 10 mands bakker og om natten i hængekøjer, ophængt som "Sild i en tønde" i de store rum. De få fritimer kunne tilbringes på dækket, som var det eneste sted, hvor det af hensyn til brandfaren var tilladt at ryge.

Dækket var overbyg-
 var i tørvejr. De
 toilette udfør-
 ten', hvor og
 var toilet -
 de fire sto
 stævnen.
 mer blev
 ud i
 læn-

get, så også de bortstuede, surrede køjer
 sanitære forhold var meget ringe. Morgen-
 tes i et vaskehus iland på 'Elefan-
 så tøjvasken måtte foregå. Værst
 forholdene ombord. De omfatte-
 re 'Gallioner' på dækket i
 De store opsamlingskum -
 efter behov skyllet
 havnen, - det var
 ge for Miljø -
 styrelsen
 blev op-
 rettet.

Ka-
 serne-
 skibet
 'FYEN', fo-
 tograferet fra
 'Mastekranen' i
 1940.

Den store eksercerskole
 på 'FYEN' i 1940, ligele-
 des fotograferet fra Ma-
 stekranen. Skolen er op-
 stillet foran Søværnets
 Officersskole.

Således var det, og således blev det ved med at være, så længe eksercer-
 skolen måtte afholdes om bord i "Fyen". Det var imidlertid ikke kravet
 om bedre sundhedsmæssige og sanitære forhold, der sluttede eksercer- og
 kaserneskipenes epoke.

Erfaringerne fra den sidste verdenskrig medførte, at der blev stillet
 større krav til det værnepligtige mandskabs grundlæggende uddannelse.

For eksempel måtte den hidtil anvendte salonskydning med håndvåben afløses af regulær skarpskydning. Den ændrede grunduddannelse medførte, at eksercerskolen måtte forlænges til 3 måneder, og at behovet for øvelsестerræn ikke kunne opfyldes på Holmen.

Men også andre hensyn spillede ind. Ved årsskiftet i 1942 skrev chefen for flådestationen til Marineministeriet og udtrykte af sikkerhedsmæssige grunde stor betænkelighed ved fortsat at underbringe eksercerskolens mandskab i "Fyen".

Den skærpede luftkrigsførelse og B & W's nære beliggenhed ved flådestationen bevirkede endvidere, at chefen for flådestationen i april 1942 i en skrivelse til Marineministeriet rejste spørgsmålet om forlægning af eksercerskolerne bort fra Holmens område.

I skrивelsen stilledes forslag om, at der blev nedsat et udvalg på tre medlemmer med opgave at fremsætte forslag og udarbejde forprojekt til en uddannelseslejr for Søværnet.

I juni 1942 nedsatte Marineministeriet det foreslåede udvalg. Af udvalgets direktiv fremgik bl.a., at lejren skulle omfatte samtlige Søværnets Eksercerskoler, altså også indbefatte det til kystdefensionen indkaldte mandskab, hvis uddannelse foregik på forterne, som Søværnet i 1932 havde overtaget fra hæren. I forslaget skulle medtages alle sådanne anlæg såsom gymnastiksale, skydebaner, idrætsanlæg, fartøjsbroer og administrationsanlæg m.v., der var nødvendige ved et sådant uddannelsesetablissement.

Også Middelgrundsfort blev brugt som eksercerskole og i reglen indkaldtes 7-900 mand på skoler af 3 måneders varighed. Underbragt i fortets "Krigskaserne", - dybt i Middelgrundsfortets indre, hvor også operationsstuen lå, var mandskabet i fuldstændig sikkerhed under et bombesikkert dække af 30-40 m jord og beton.

Billedet fra vinteren 1941 viser noget af den 500m lange kajgade med Vestre Porterne og skildvagtshus m/skildvagt på post. Ved kajen ligger Inspektionskutteren K9. Umiddelbart til venstre for fyret ses Udkiggen på post. Forøvrigt dækkede Middelgrundsfortet et areal som Kongens Nytorv og var omgivet af en bølgebryder på 1 km længde.

Marineministeriet bestemte, at lejren skulle ligge på Sjælland i et kystområde, hvorfra der ville være gode muligheder for afholdelse af fartøjsøvelser, skydning med håndvåben, marineinfanteriuddannelse m.v. Udvalget fik til opgave at udarbejde forslag til såvel en permanent, som en midlertidig bebyggelse (evt. barakker).

Udvalget kom hurtigt i gang med sit arbejde og fik iøvrigt stillet en kaptajn af hæren til rådighed som konsulent.

I løbet af de følgende måneder foretog udvalget rekognoscering i Isefjordsområdet og aflagde besøg på en række af hærens kaserneanlæg. Udvalgets konklusion efter disse besøg var, at der var behov for en uddannelseslejr - ikke en kaserne, idet der burde tages hensyn til, at mandskabets ophold kun ville blive kortvarigt. Endvidere, at eksercerskolen er en forskole til sølivet, hvorfor underbringelse og organisation ikke må få anden karakter end om bord.

Den 17. november 1942 afgav udvalget en foreløbig rapport til Marineministeriet. På grundlag af denne anmodede Marineministeriet den 2. april 1943 Søværnets Bygningsdistrikt om en udtalelse om de med indretningen af en lejr ved Bråde Gård, SW for Kongsøre Skov, eller ved Grønsegård ved Halsnæs forbundne udgifter.

Den 18. maj meddelte bygningsdistriktet, at en permanent lejr vil kunne opføres for 10,6 mill. kr.

Der var altså tale om en permanent lejr, der ikke indebar en hurtig afgørelse af problemet med kasernekibet "Fyen".

Efter Marineministeriets anmodning undersøgte udvalget sideløbende muligheder for en hurtig forlægning af eksercerskolen til et hensigtsmæssigt sted udenfor Københavns område.

Efter gennemførte undersøgelser fremsatte udvalget i en rapport af 7. april 1943 to forslag til løsning af problemet med forlægning af kasernekibet "Fyen".

Det ene var flytning af "Fyen" til et passende sted udenfor København. Det andet var anlæggelse af en foreløbig baraklejr udenfor København.

Udvalget understregede, at begge udveje kun måtte anses for midlertidige og kortvarige løsninger, indtil en egentlig uddannelseslejr var blevet bygget.

Ved den foreslåede flytning af "Fyen" var det Skovshoved Havn, udvalget havde tænkt på, men man påpegede en række ulemper ved denne løsning bl. a. uddybning af havnen og opførelse af et antal bygninger med diverse faciliteter. Også Bramsnæsvig var på tale som havn for "Fyen".

Det andet forslag, bygning af en foreløbig baraklejr, mente udvalget i givet fald burde realiseres på det sted, Marineministeriet bestemte som hjemsted for den permanente lejr.

Udvalget fandt, at den sidste løsning var den bedste og den, der måtte foretrækkes.

Inden der kunne tages bestemmelse om sagens videre forløb, satte begivenhederne den 29. august 1943 bom for udvalgets videre arbejde.

Den 15. juni 1945 genoptog udvalget sin afbrudte virksomhed med det

formål snarest at få oprettet en foreløbig uddannelseslejr for de kommende eksercerskoler. 1. august 1945 blev sat som termin for den første eksercerskole.

Allerede den 20. juni 1945 indsendte udvalget forslag til en midlertidig lejr ved Arresødal, eller rettere i Arresødallejren, som benyttedes af hæren til opstilling af mandskabstelte under fægtningsskydninger på Melby Overdrev.

Udvalget havde forinden undersøgt forholdene flere andre steder på Sjælland, men foretrak at etablere den midlertidige uddannelseslejr i Arresødallejren for en periode af 3-4 år, troede man. -

Der skulle komme til at gå 13 år, før eksercerskolen kunne flytte ind i den permanente uddannelseslejr på halvøen Arrenæs.

I Arresødallejren nåede man ved opstilling af barakker, overtaget fra tyskerne, at kunne modtage det indkaldte mandskab i august måned. Hvert

Vinderød Kirke set fra Arresødallejren og udført som akvarel, malt i 1840 af industrihistorikeren O.J. Rawert (1786-1851).

kompani havde sin barak. Alle 128 mand i et rum i tøjtages senge. 2 kæmpekakkelovne til brunkul sørgede for opvarmningen.

Arresødalvejren havde en meget smuk beliggenhed, og da den blev udbygget med de faciliteter, man måtte savne i starten, fik uddannelsen langt bedre betingelser end på Holmen.

For at få plads til det nødvendige antal bygninger og den strengt nødvendige øvelsesplads måtte man leje et passende areal af den til Skovridergaarden "Arresødal" hørende tjenestebolig. Statsskovvæsenet gik kun med hertil under den forudsætning, at lejemålet blev midlertidigt. Bygningernes opførelse blev iøvrigt kun tilladt af fredningsmyndighederne på den absolutte betingelse, at der var tale om en rent midlertidig foranstaltning.

Under disse omstændigheder blev lejrens udbygning udført som en midlertidig løsning. De opstillede barakker blev opført uden fast fundament

*Arresødalvejren efter branden 1951, hvor man bag ankeret ser ba-
statning for de nedbrændte 4 og 5 KMP, samt 6 KMP. Bag 5 KMP*

og med trægulve, og bade- og toiletforholdene blev opført enkelt og primitivt.

En gammel, arkitektonisk set værdifuld, stråtekt magasinbygning blev indrettet til spisesal for mandskabet.

Som tidligere nævnt var alle bygningerne kakkellovnsfyrede, hvilket var årsagen til, at to kompagnibygninger tidligt på året 1951 totalt nedbrændte med inventar og våben. De to barakker blev ikke genopført. I stedet blev opstillet to telte til de hjemløse øvelseskompagnier.

I vintermånederne blev det nødvendigt at oprette en afdeling af Søværnets Eksercerskole i Nymindegablejren på den jyske vestkyst. Det indkaldte mandskab, 200-300, mødte og blev iklædt derovre, som oftest i lejede lokaler på Nymindegab Kro. Ordningen medførte en ret omfattende transport af fartøjer, beklædning, våben og andet øvelsesmateriel.

Lejren var opført i en plantage af tyskerne og vore folk kom nu til afveksling til at bo i "rigtige" huse. Men selv om underbringelsesforholdene var gode, så led uddannelsen af mangel på teorilokaler og gymnastiksal. En større garage og medbragte trægulve måtte gøre det ud for gymnastiksal.

rakbygningerne 2 og 3 KMP. Herefter kommer teltrækkerne til er-teltene ses bygningerne for gymnastiksal og baderum.

Orlogskaptajn J.K. Olsen, Søværnets Eksercerskoles første næstkommanderende, som var tilsynsførende officer ved opførelsen af SES.

Den 4. januar 1954 blev Arresødallejren ramt af endnu en ildsvåde. En gnist fra skorstenen antændte stråtaget på kostforplejningsbygningen. Det var kraftigt stormvejr, og den gamle, 70 m lange bygning nedbrændte totalt på $\frac{1}{2}$ time. Nogle nærliggende barakker blev reddet ved kraftig indsats af alle lokale brandkorps og CF-kolonnen.

Branden skete få dage før indkaldelsen af nyt mandskab. En ny spisesal kunne først være klar ca. 2 måneder senere, så derfor måtte teltene atter tages i brug. Vinterholdet har næppe glemt, hvorledes skafningen foregik i de kolde telte.

I maj 1951 foretog det nu ændrede lejrudvalg en besigtelse af det areal, hvorpå Søværnets Eksercerskole senere kom til at ligge, og hvor der i forvejen var blevet anlagt to midlertidige skydebaner.

Arealet omfattede to landbrug, nemlig "Lerbjerggård" og "Glædeslundgård", og det blev af udvalget uden forbehold betegnet som velegnet til etablering af en uddannelseslejr. Bortset fra kloakforholdene blev arealet også bygningsmæssigt erklæret for velegnet til formålet.

Det lod imidlertid ikke til, at placeringen havde Forsvarsministeriets interesse, for udvalget blev i august 1951 anmodet om at besigtige den tidligere militære flyveplads ved Avedøre. Dette område blev dog af flere årsager fundet uegnet til det ønskede formål.

Forsvarsministeriet var stadig ikke overbevist om, at Søværnets uddannelseslejr burde ligge i Avderød. Efter bemyndigelse fra det særlige parlamentariske udvalg til behandling af anlægsarbejder under 300 mill. kr.'s planen, anmodede Forsvarsministeriet i januar 1952 Søværnskommandoen om at viderebehandle sagen ud fra nærmere angivne retningslinier for et areal syd for Sjølsø, altså som nabo til hærens kaserne i Høvelte.

Af de givne retningslinier fremgik det klart, at det var Forsvarsministeriets ønske, at uddannelseslejren skulle placeres her.

Som ved alle de andre forslag, var der mange ting at tage i betragtning.

Der måtte f.eks. ikke afholdes fartøjsøvelser på Sjælsø, og en række tekniske problemer voldt også vanskeligheder. Især fandt Birkerød kommune, at man havde soldater nok der på egnen.

Søværnskommandoen tilrådede herefter i maj 1952, at man lod Sjælsø-projektet falde og henviste atter til den foreslåede placering af lejren på Arrenæshalvøen.

Søværnskommandoen mindede påny om betydningen af en snarlig løsning af sagen.

Det bør nævnes, at også andre steder var på tale, deriblandt Bognæs og Korsør.

Den 1. november 1952 gav Forsvarsministeriet omsider grønt lys for Avderød-projektet, og projekteringen kunne påbegyndes.

Den 12. januar 1953 anmodede Forsvarsministeriet om finansudvalgets tilslutning til at måtte anvende ca. 17 mill. kr. til erhvervelse af arealer og til opførelse af en lejr til Søværnets Eksercerskole ved Avderød. Lejren var beregnet til en styrke på 1168 befalingsmænd og menige.

Arbejdet blev igangsat i maj 1954, og en del fundamenter var allerede støbt, da byggeriet blev udsat i 2 år på grund af bevillingsnedsættelser. Arbejdet blev genoptaget i 1956.

Udsættelsen blev et alvorligt slag, nu hvor man troede, at alle vanskeligheder var overvundet. Der er næppe grund til at skjule, at vanskeligheder havde der været mange af også under projekteringen.

Den 15. december 1958 blev den nye uddannelselejr taget i brug. Flaget blev for første gang hejst på den store flagmast samtidig med, at flaget ved en lille højtidelighed blev nedhalet i Arresødallejren.

Eksercerskolens mandskab defilerer forbi HM Kong Frederik IX under Majeståtens besøg på skolen i 1959.

Alle de midlertidige bygninger i Arresødal blev revet ned og solgt. Kun kostforplejningsbygningen blev stående og er nu overtaget af hjemmevernet.

Den 8. januar 1959 blev den ny uddannelseslejr officielt overdraget søværnet ved en højtidelighed, der overværedes af en række repræsentanter fra implicerede myndigheder. Ved samme lejlighed modtog eksercerskolen det gamle kongeskibs rat som gave fra H.M. Kongen. Rattet er nu opstillet i administrationsbygningen.

Søværnets Eksercerskole blev den 2. maj 1959 adopteret af Frederiksværk og Kregme- Vinderød kommuner. Ved samme lejlighed blev de nævnte kommuners byskjolde opsat i administrationsbygningen.

"Lappedykkeren", der er bygget af skolens mandskab, blev færdig og gik på "prøvetur" den 19. november 1959.

I sommeren 1959 inspicerede HM Kong Frederik IX, Chefen for Søværnet, Viceadmiral H.A. Nyholm, samt Chefen for SES, Kommandør J.A. Schou, skolens uddannelse i sømandskab på "Lappedykkeren", der endnu befandt sig i opbygningsfasen.

Endvidere skal nævnes, at kirkesalen i orlogshjemmet blev indviet den 6. maj 1961.

Det overdækkede træningsbassin, som skolen indviede den 23. juni 1977, var medtaget i det oprindelige projekt, men det blev dengang strøget af Forsvarsministeriet, dels fordi man fandt anlægget for dyrt (ca. 572.000 kr.) og dels af hensyn til et betydeligt behov for andre militære anlægsarbejder.

OK J.K. Olsen m.fl.

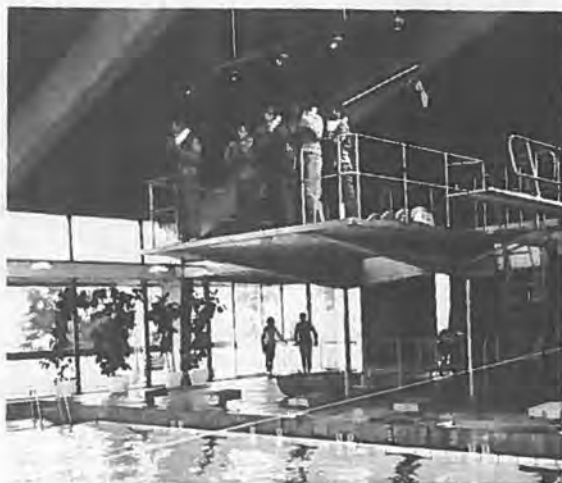
Træningsbassinet anvendes til flere formål.

På billedet tv er det RE/SØ-faggruppen, der underviser i redningsmidler.

Her er en værnepligtig ved at vende en kængret gummi-redningsflåde på ret køl.

Næste billede viser Bjærgningsrulle, hvor flådeholdet - fuldt påklædt - afventer ordren: "Klar-Spring ved indøvelse af udspring fra stor højde med redningsvest og svømning i kæde hen til- og entring af flåden.

Herudover benyttes træningsbassinet flittigt til svømmetræning og aflæggelse af diverse svømmeprøve øvelser i kampsvømning m.m.

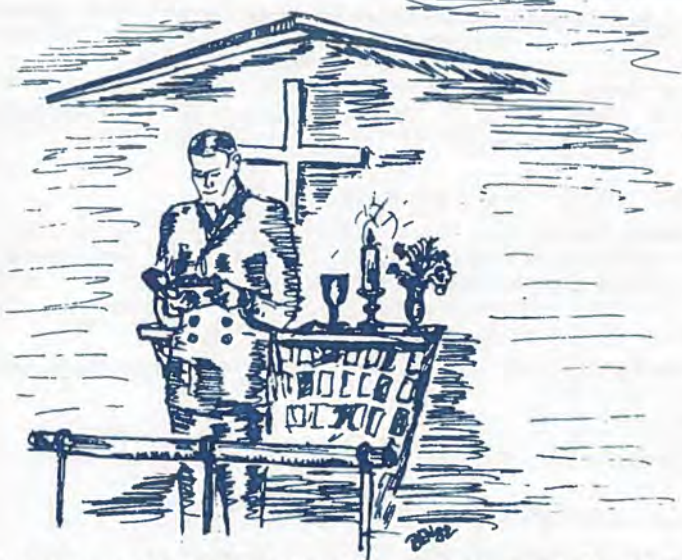
Kirkesalen, der med sin enkle stil danner en smuk ramme om kirkelige handlinger.

Pastor Rørskovs egen "opfindelse": - Kirkebaren - med bardisk og pudsestuemøbler. Her er en god maritim atmosfære, der opsøges af mange orlogsgæster, når pastor Rørskov viser lysbilleder og fortæller om sine oplevelser fra rejser med Søværnets skibe.

Især om Skibskirken Søværnets Eksercerskole

- men også noget om baggrunden herfor

Så længe en "institution" er ny, samler man kræfterne om det, øjeblikket og den nærmeste fremtid kræver. Men efterhånden som årene går, begynder man at spørge: Hvordan løste man egentlig dette eller hint? - Det tidspunkt er vi kommet til nu, da skolen har nået sin fulde myndighedsalder: 21 år.

Jeg har gemt chefens (kommandør J. Schou) indbydelse til skolens første arrangement: "at overvære afleveringen af Avderødlejren med påfølgende frokost torsdagen den 8 januar 1959 kl. 1000" - denne dag må betragtes som skolens indvielsesdag. (Der var dog sket noget forinden - af min dagbog fremgår, at vi den 15 december 1958 nedhalede flaget i Arresødal og hejste det kl. 1300 i Avderødlejren). Om indvielsen den 8 januar bringer de lokale blade store artikler den 9 januar. Man kan ikke i dag lade være med at undres over f.eks. følgende citat: "Det vældige kompleks har kostet 16 mill. kr.".

I samme uge overdragelsen af lejren fandt sted, skete der noget med personlig betydning for mig, idet jeg lørdag den 10 januar 1959 indsat-tes af Holmens provst, kgl. konfes. dr. theol. Michael Neiiendam som orlogspræst på Søværnets Eksercerskole. Det hedder i skrivelse fra Kirke- ministeriet 22 OKT 1958: "Med særlig henblik på betjeningen af Søvær- nets personel i Avderødlejren, således at denne stilling forbindes med stillingen som forstander for civilundervisningen i den nævnte lejr".

Jeg havde samtidig med min præstestilling ved Frederiksborg slotskirke i Hillerød siden oktober 1953 virket som forstander for Forsvarets ci- vilundervisning i Arresødallejren.

Fra provst Neiiendams indsættelsestale vil jeg gerne nævne flg:

"For mig at se er denne lørdag en skæringsdag i søværnets historie - en ny lejr - en ny orlogspræst - en markant udvidelse af fællesskabet mel- lem Holmens kirke og søværnet" - Herefter giver Neiiendam en redegørel- se for det, der på det tidspunkt og endnu nogle år er grundlaget for søværnets kirkelige betjening: Kundgørelse B. 15 af 22 juli 1950, hvor- efter teologer før og siden aftjener deres værnepligt. I denne forbin- delse siger han: "Nogle befalingsmænd så straks, hvilke værdier der kunne udvindes af denne nye teologkategori og blandt dem takker jeg OK Jens Kai Olsen for aldrig svigtende forståelse og for den indledende samtale, OK har med teologerne. Af største værdi - trykthed - et slags ridderslag".

At Neiiendams tale aldrig savnede humor fremgår af flg:

" Svært at forhandle med et ministerium - bevillinger ! - endnu svæ- rere med to (kirkeministeriet og forsvarsministeriet), men jeg takker undervisningsinspektør Jørgen Bøgh, fordi han med den ene hånd tog kir- keministeriet og med den anden forsvarsministeriet og klaskede de to ministerier sammen. Resultat: Henning Rørskou som OP her i dag!".

Talen har et afsnit, som fører over til det, der er denne artikels ho- vedsag.

Neiiendam siger:

"En kirke ? Englænderne: et skib med 500 mand. O/b vaskeri...biograf... kirke.

Bygningstjeneste: ikke haft lejlighed til at tegne en kirkesal ind.

I Haderslev fik oberst Gabel-Jørgensen hurtigt indrettet en kirkesal, som biskop Noack indviede. Hvor der er vilje, er der også vej".

Det viste sig at være rigtigt. Det er selvfølgelig ikke rammerne - skallen - der er det afgørende, men derimod billedet - kærnen. Det har søens folk, som de praktiske mennesker de er, da også levet op til. Skulle der være gudstjeneste i land eller o/b, så skabte man det "kirkelige milieu" ved hjælp af et skaffeboard, dækket med chefens far- tøjstæppe og pyntet med et kors og et par lysestager, adskillige gange har jeg som orlogspræst gjort tjeneste i "en sådan kirke", og jeg vil altid bevare mange herlige minder herom - både når tjenesten skete på havet, og når den skete i land. I næsten to år praktiserede jeg denne form i fjernsynssalen i orlogshjemmet, men tanken om en kirkesal rum- sterede i os, en dag kørte jeg over til oberst Gabel-Jørgensen på Kron- borg og hørte om, hvorledes han havde grebet sagen an i Haderslev, og

jeg blev inspireret og tog hjem med det råd "Lad være med at spørge, gå uden videre i gang", og da der så pludseligt blev et hobbyrum ledigt i orlogshjemmets kælder, så indrettedes det til en foreløbig kirkesal.

I min dagbog for 16 december står der:

Sidste hånd lægges på indretningen af kirkesalen.

24 december 1960:

Kirkesalen tages i brug i sin nye skikkelse.

Chefen med familie, næstkommanderende med familie samt andre vagthavende befalingsmænd og det vagthavende stampersonel var til julegudstjeneste.

De første skridt til indretning af en "rigtig" kirkesal til fuldt gudstjenesteligt brug var taget, og i de flg. uger gik det hurtigt.

I min dagbog for 24 februar 1961 står der: Arbejdet på at gøre kirkesalen færdig, skrider hurtigt frem. Den bygningsmæssige side af sagen tog skolens bygningshåndværkere, hjulpet af befalingsmænd og værnepligtige under ledelse af bygningstjenestens arkitekt John Andersen, sig af. Men hertil kom, som det senere udtrykkes i skrivelse fra Kirkeministeriet, at "kirkesalen skulle forsynes med alt til gudstjenestens afholdelse og de kirkelige handlingers udførelse fornødent": Døbefont, alterudstyr m.v., men også det løstes på forbilledlig vis.

På daværende kommandør Valentiners initiativ modtog kirkesalen fra søartilleriet vel nok Danmarks ejendommeligste "døbefont" - en tidligere skibsklokke, støbt 1831. af klokkestøber Gamst fra Frederiksværk. Ved hjælp af en sindrig mekanisme "opstilledes" den som font. Dåbskanden, der rummer 1 pint, har været anvendt til udskænkning af rom.

Eksercerskolens adoptionskommuner, Frederiksværk og Kregme- Vinderød, skænkede alterkalk, disk, oblatæske og særkalke - alt i sølv. Alterbøgerne er en gave fra "Holmens søndagsmenighed". Messehagelen, der er håndvævet af Kirsten og John Becker, er givet af Velfærdstjenesten. Alterskranken er en del af en leder, og knæfaldstæppet med skolens våben er syet af fru orlogskaptajn J.K. Olsen. KFUM's Soldatervennekreds forærede salmebøgerne.

En kirkeministeriel skrivelse af 22 april 1961 til biskoppen over Helsingør stift kan derfor meddele:

" På ministeriets derom nedlagte allerunderdanigste forestilling har det den 21 april 1961 behaget Hans Majestæt Kongen at bemyndige Deres Højærværdighed til enten selv eller ved vedkommende provst at foretage den højtidelige indvielse af den i Avderødlejren i Helsingør stift indrettede kirkesal lørdag den 6 maj 1961 under forudsætning af, at det forinden for biskoppen godtgøres, at kirkesalen er i behørig stand og forsynet med alt til gudstjenestes afholdelse og de kirkelige handlingers udførelse fornødent. Hvilket herved meddeles Deres højærværdighed til efterretning og videre bekendtgørelse, idet bemærkes, at ministeriet intet finder at erindre imod, at biskoppen overlader det til provsten for Holmens provsti at foretage kirkens indvielse".

Biskoppen meddeler Holmens provst ovenstående og overlader samme at foretage den højtidelige indvielse.

6 maj 1961 blev en stor dag. Indvielsen skete med pomp og pragt en "Åbent-hus" weekend. Vi havde de første år åbent-hus første weekend i maj. De nyindkaldte kunne da modtage besøg af deres pårørende, og disse arrangementer samlede mennesker fra hele landet.

Avderødlejrens første chef, Kommandør J.A. Schou ved Kirkesalens indvielse.

Kongelig konfessionarius, orlogsprovst M. Neiiendam talte ved indvielsen

Onlogspræst Henning Rørskov ved indvielsen af skibskirken.

Den pågældende dag var der opstillet skansevagt. Provst Neiendam havde en stor 'charge'. Selve indvielsen overværedes af en repræsentativ forsamling af kirkelige, militære og civile myndigheder og andre indbudte. Citat fra Frederiksborg Amts Avis, der den 7 Maj bragte en stor artikel under overskriften: 'Højtidelig indvielse af Ekserserskolens Kirkesal'. Heri refereres alt detaljeret.

Fra provst Neiendams indvielsestale bør nævnes følgende:

'Dagen er en mærkedag for Den Danske Folkekirke, fordi det, der er sket her, er et plus til den kristne kirke. Hvis evangeliets budskab skal nå ud til de unge, så må kirken også være der, hvor så mange unge færdes. Jeg tror den, der skal tjene her, vil føle, at han går ind i den Helligaands værksted, og at han skal tale realistisk, således at evangeliet føles livsnært, - så livsnært, at det føles: Det gælder mig, - den enkelte.'

Provst Neiendam fik ret, når han kaldte 'dagen en mærkedag'. Indvielsen af en kirkesal vakte ikke blot opmærksomhed lokalt. Andre blade skrev derom og i den følgende tid var jeg ofte inviteret ud at fortælle herom, men ellers kaldte 'hverdagen', forstået således, at de nyindviede kirkesale blev ramme om adskillige kirkelige handlinger, såvel søgne- som helligdage. Voksendåb, - døbefar, af orlogsgaster, der ikke blev døbt som små, blev ikke usædvanlige. Men det gennemgående træk i skibskirkens liv har været ugegudstjenesterne, hvor tilslutningen har vekslet fra få til mange.

Efter et par års forløb afhjælpes et savn: kammeratligt samvær efter gudstjenesten. Også her er det den frivillige indsats, der træder til. Gaster fra vagtkompagniet laver en kirkebar i et ledigt rum ved siden af kirken. En barskranke bygges - en tegner fra tamburkorpsset smykker baren med en tegning af, hvad der "burde ske" ved skranken: præsten, der ved ølankeret under promilleenglenes auspicer udskænker øl i de fremrakte krus, - men - som nævnt fantasi. Udskænkningen er "kirkekaffe", og barpigen har i flere år været min kone, der ofte har frydet sig over følgende friske bemærkninger af forbigående gaster: Provstinden er i baren med guf, vi går lige ind i kirken og snupper en salme med præsten, så tager vi siden kirkekaffen". Sandheden tro så har tilslutningen i baren, hvor jeg fortæller om og viser lysbilleder fra togter med flådens skibe altid været større end tilslutningen til gudstjenesten. Jeg gør i min orientering altid opmærksom på, at gudstjenesten er et tilbud. Man kan gå til gudstjeneste eller i bar eller begge dele. Det ene forudsætter ikke det andet. I baren er der ophængt en collage malet af en værnepligtig, der er også ophængt en gudstjenestestander og en juvelkrans foræret mig af en matros under et togt til Amerika. I loftet er der et sladrekompas.

Møblementet er pudsestuemøbler. Stedet fungerer godt, og gasterne roser i hvert fald kaffen.

Den 19 februar 1967 sker der atter noget, der er værd at erindre. Et kirkeskib ophænges i kirkesalen. En gammel mariner har under et besøg i kirkesalen bemærket, at der ikke er noget kirkeskib. Det kan han ikke "bære", og han lover at lave et.

800 timer ofrer han på denne sag, og det er klart, at den søndag det skib afleveres, må der festes. Det sker også. Under stor overskrift bringer den lokale presse næste dag et referat af begivenheden. "Norske Løve" indviet på Søværnets Eksercerskole. Med skibet fulgte dette brev:

"I året 1967, den 2. søndag i fasten, den 19 februar i kong Frederik den 9's 20. regeringsår medens viceadmiral Svend Støckel Thostrup var chef for søværnet, kommandørkaptajn Otto L.W. Marckmann chef for Søværnets Eksercerskole i Avderød, Holmens provst Harald Sandbæk orlogsprovst og pastor Henning Rørskov orlogspræst på Søværnets Eksercerskole, blev dette skib ophængt i Søværnets Eksercerskoles kirkesal.

Skibet blev bygget efter kong Christian den 4's befaling i årene 1631-33 på Slotø i Nakskov Fjord af skibsbygmester Daniel Sinklar.

Modellen blev skænket af skibsreder Knud Foldschack og ophængt på foranledning af Marineforeningens Kongens Lyngby afdeling. Den blev bygget i årene 1966-67 efter oplysninger fra Rigsarkivet og tegninger fra overingeniør Richardt Bjerre Jørgensen på Nakskov skibsværft, af Marineforeningens mangeårige næstformand grosserer, fhv. skibskonstruktør Chr. Bønnelycke under medvirken af medlemmer af selskabet "Havnens venner" og rigget af fhv. arbejdsinspektør ved Københavns toldbod, kaptajn Frithiof Calum Bønnelycke".

Det var lidt af historien om skibskirken og kirkebaren - for mig steder, hvorfra jeg har utallige minder at sige tak for - til sidst en tak til Søværnets Eksercerskole for enestående arbejdsvilkår.

Henning Rørskov
orlogspræst

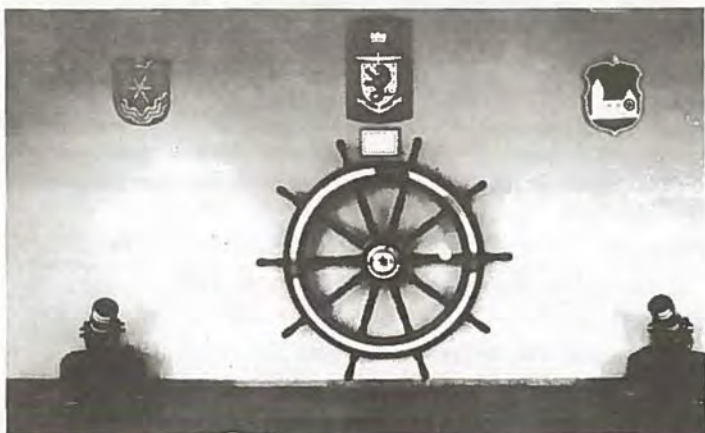

Oversigt over effekter ved Søværnets Eksercerskole

ADMINISTRATIONSBYGNING

HALL I ADMINISTRATIONSBYGNING (VEST)

Søværnets Eksercerskoles våbenskjold.
Skibsrat fra Dannebrog år 1880. Gave fra H.M. Kong Frederik IX.
Frederiksværk byvåben.
Kregme Vinderød byvåben.
2 salutkanoner.
2 marchtrommer.

REPOS VEST

Vedrørende granathylster:

Granathylsteret er fundet ved Tobruk i Nordafrika og stammer fra det sidste afgørende slag mellem Rommel og Montgomery.

Det er opsamlet af (nu afdøde) kaptajn Jørgen Jørgensen, der som fører af S/S Energi af Marstal på dette tidspunkt havde et længere ophold i Tobruk. J. Jørgensen medbragte hylsteret til Marstal.

Her fik Hans Pedersen (Marstal Pedersen) det overdraget. Han var dengang formand for Marineforeningen i Frederiksværk.

Ved Eksercerskolens indvielse og adoption af Kregme-Vinderød og Frederiksværk kommuner, blev granathylstret ved en større festlighed på Hotel Frederiksværk af Marineforeningen overdraget til Eksercerskolen.

Billeder af tidligere chefer ved Søværnets Eksercerskole.

Krydspullert.

CHEFEN FOR SØVÆRNETS EKSERCERSKOLE

- 1 billede: Royal Biographical Society Silver Map skænket af direktør O.P. Friis i 1982.
- 1 dolk: Saudi Arabisk dolk skænket af direktør O.P. Friis i 1982.
- 2 krus: Skænket i anledning af Tamburkorpsets besøg i Blokhus år 1976 og 1977.
- 1 krus: De danske Forsvarsbrødres Københavns afdelings besøg på Søværnets Eksercerskole 1979.
- 1 skjold: Skænket af Forsvarsattachéer i Danmark i anledning af deres besøg på Søværnets Eksercerskole 1978.
- 1 foto: Fra Arresødallejren ved Hans Majestæt kong Frederik den IXs besøg i 1949.
- 1 platte: Modtaget af Marineforening Københavns afdeling i anledning af 65 års jubilæum, hvor Tamburkorpsen deltog.
- 1 kobberstik: Af invasionsstyrke samlet anno 1676, før overførsel til Sverige.

Skolens fane.

- 1 pren (fitt) med påskrift: S.H. Sørensen, Varde 1882.
- 2 stagevåben: (Liljer).
- 1 skjold: Flottans Møn, Kristianstad 1981.
- 1 skjold: Marineforening Tåstrup (Porcelain 1981).

OFFICERSOPHOLDSSTUE

Marinebillede af korvetten "Dagmar" malt af kommandør Poul Sinding 1956.

Marinebillede af fregatten "Niels Juel" af Chr. Mønsted 1921.

Marinebillede af "Det sidste vagtskib" på Helsingør Red, korvetten "Saga" af kommandør Poul Sinding 1957.

Pejsesæt fremstillet i 1974 på Holmen.

2 messinglysestager fremstillet på artilleriværkstedet på Holmen i 1959

1 kobberkedel 80 liter.

6 korpssabler (Løvehoved).

3 stagevåben (Liljer).

OPLYSNINGER VEDRØRENDE BILLEDER I OFFICERSOPHOLDSSTUE.

Arresødallegren: Malt af James Gordon Ogilvie i 1957 på bestilling af officersmessen i Arresødallegren og indkøbt af midler fra messefonden for kr 600.

De 3 billeder af afdøde kommandør Poul Sinding er købt i 1958 for et beløb af kr. 800,00. Denne sum er fremkommet ved, at alle Arresødallegrens medlemmer dagligt betalte 5 øre i en periode af ca. 2 år.

Billedet fra Slaget i Køge Bugt viser minutterne efter, at admiral Niels Juels flagskib "Christianus Quintus" er blevet stærkt medtaget på grund af beskydning. Admiralen forlader flagskibet i et rofartøj og er i færd med at overflytte sin kommando til "Fredericus Tertius". Siden hen blev også dette skib stærkt beskadiget og for anden gang måtte admiralen skifte kommando, denne gang til "Charlotte Amalie", på hvilket han gennemførte og vandt slaget. Kommandøren har udtalt, at han i dette billede har følt sin skaberkraft nå sin største højde, idet han under arbejdets udførelse hele tiden har følt, at dette billede skulle hænge i en messe, hvor den daglige beskuer tilhører det korps, han i live følte sig uløseligt knyttet til.

Erindringsskjolde skænket ved officielle besøg på Søværnets Eksercerskole.

1 våbenskjold: Russisk.

1 " : Forsvarsattachéer i Danmark.

1 " : Viceadmiral A. Lindemalm.

1 " : Peterel.

1 " : Royal Thai Navy.

1 " : Søværnets Konstabelskole.

1 " : H.Q. Afnorth.

1 " : D.M.T.

2 " : Nordisk Orlogsstævne 1980.

1 " : General Hospital.

1 " : Svenske Marine 1981.

FÆLLESKANTINEN

Kompas med nathus udlånt fra museumsdepot.

Skibsrat med plader fra vindende hold i kompagnikonkurrencer, som blev afholdt i perioden fra DEC 1962 - JUL 1969.

Billede fra Holmen 1901. Skænket af PL I. Jørgensen.

Sælskind. Gave til fælleskantinens fra PL K. Sørensen ved dennes afgang fra Søværnets Eksercerskole den 1 JUL 1977.

Navnebrædder fra 1960 med kongens- og dronningens kvarter.

Jernmaske. Tilhører fælleskantinens, fremstillet på artilleriværksted på Søværnets Eksercerskole.

Dørstykke med kighul fra arresten FLS KBH celle 4: Skænket af DK C.E.B. Christiansen.

6 porcelænsplatter med danske sejlskibe skænket i 1982 af direktør O.P. Friis.

4 billeder af skoleskibet Georg Stage. Skænket af Georg Stages Venner.

1 Feather Bonnet (hovedtøj til sækkepibespiller). Anskaffet i 1981.

Fælleskantinen med skydeskjold.

Skydeskjold: Siden 1959 er der for officerer ved Søværnets Eksercerskole afholdt en årlig konkurrence i pistolskydning i forbindelse med den årlige vedligeholdelses- og duelighedsskydning. Den officer, der opnår flest point i duelighedsskydningen, får et skjold med navn og tjenestestedsvåben, der ophænges i fælleskantinen, (man kan kun komme op "at hænge" een gang). Ligeledes får den pågældende en med navn og årstal indgraveret sølvplade, der monteres på et skærf, som hænger i officersopholdsstuen. Der mangler et skjold, idet man i 1964 af ukendte årsager ikke lod den årlige skydning indgå i konkurrencen.

Sergentgruppen tog ideen op i 1976 efter samme retningslinier.

Kompas med nathus.

SERGEANTPHOLDSSTUE

Kobberspand "Delfinen".

4 korpssabler: (Løvehoved).

1 stagevåben : (Lilje).

1 pejsesæt.

1 våbenskjold: General Hospital.

1 " : " " Female.

REPOS ØST

Våbenskjold Søværnets Eksercerskole (gammel udgave).

Våbenskjold fra USS Newport News 1966.

Våbenskjold fra viceadmiral Gert Jeschonnek, Tyskland 1969.

CAFETERIA

Maleri af kunstmaleren Axel Lind. "Storm over Azorerne".

Skænket af Axel Lind i anledning af Hans Majestæt kong Frederik den IX's død i 1972.

2 malerier udstationeret af Statens Kunstfond.

CAFETERIA B

4 kunstværker (Statens Kunstfond).

ORLOGSHJEM

Læsestue stueetage.

Glasskab med diverse idrætspræmier m.m.

Platte fra Østrigsk musikkorps KSV-1910 "Sigfried" Eppelborn.

OVERRAKT I 1960, DA KORPSET VAR INDLOGERET PÅ SØVÆRNETS EKSERCERSKOLE.

Hall orlogshjem.

Skibsklokke Niels Juel 1923.

Pokaler:

Håndbold point, erstatningspræmie modtaget i 1962.

Håndbold point, 2. præmie modtaget i 1963

Håndbold point, 4. præmie modtaget i 1964.

Natovandrepokal, modtaget i 1966.

Atletik, 3 holdvandrepræmie modtaget i 1964.

Erstatningspræmie, modtaget i 1965.

Håndbold cup, 3. præmie modtaget i 1965

Håndbold point, 4. præmie modtaget i 1965

Politikens ærespræmie, Langelinieløbet modtaget i 1966.

Håndbold cup, 2. præmie modtaget i 1967.

Atletik, 3. holdvandrepræmie, erstatningspræmie modtaget i 1968.

Feltsport, hold, erstatningspræmie modtaget i 1968.

Fodbold, indendørs, 3. præmie modtaget i 1968.

Håndbold point, 3. præmie modtaget i 1968.

Natokonkurrence, 5-kamp, 2. præmie modtaget i 1969.

Håndbold cup, 3. præmie modtaget i 1970.

Håndbold point, 3. præmie modtaget i 1970.

Fodbold, indendørs, 2. præmie modtaget i 1970.
 Håndbold point, 2. præmie modtaget i 1971.
 Håndbold cup, 4. præmie modtaget i 1971.
 Håndbold cup, 3. præmie modtaget i 1971.
 Volley cup, vandrepæmie modtaget i 1974.
 Indefodbold, vandrepokal modtaget i 1973.
 Håndbold cup, Wembleypokalen, modtaget i 1980.
 Volleyball, 1. præmie modtaget i 1977.
 Atletik, hold, 2. præmie modtaget i 1979.
 Håndbold, 1. præmie modtaget i 1979.
 Håndbold, 1. præmie modtaget i 1980.
 Atletik, hold, 2. præmie modtaget i 1980.
 Staffetløb, 1. præmie modtaget i 1980.
 Volleyball, modtaget i 1980.
 Håndbold cup, 1. præmie modtaget i 1980.
 Vandrepæmie for bedste feltgymnastik.
 Vandrepæmie for bedste terrænløb.
 Vandrepæmie for bedste tjenestekundskab.
 Vandrepæmie, indendørs, modtaget i 1981.
 Dansk Svømmeforbunds vandrepokal (Søværnets skoler) modtaget i 1981.
 SIF Krus, vandrepokal.

Plakette for holddeltagelse i Nijmegen Marchen, modtaget i 1981.
 " " " " " " " 1982.

UNDERVISNINGSBYGNING, BLOK 24

MODELKÆLDER.

Skibsmodeller og plancher m.m. af Søværnets tjenestesteder udført af ME B. Jensen. De modeller m.m., som forefindes i kælderen, er alle i flådens tal. Efterhånden som skibe og tjenestesteder udgår af flådens tal, vil de blive anbragt i en "museumsafdeling".

53,3 cm øvelsestorpedo.

Korvetten Niels Juel. Model bygget i 1982.

Torpedobåden Willemoes. Model bygget i 1976.

Motortorpedobåden Søløven (GTB). Model bygget i 1967.

Undervandsbåden Delfinen. Model bygget i 1964.

Minelæggeren Falster. Model bygget i 1965.

Minestrygeren Aarøsund. Model bygget i 1961.

Minestrygeren Ulvsund med minestrygningsgrej. Model bygget i 1958.

Minelæggeren Lindormen. Model bygget i 1980.

Fregatten Peder Skram. Model bygget i 1970.

Inspektionskutteren Barsø. Model bygget i 1978.

Bevogtningsfartøjet Daphne. Model bygget i 1965.

Orlogskutteren Mallemukken. Model bygget i 1962.

Inspektionsskibet Hvidbjørnen. Model bygget i 1964.

Konstruktionsmodel af Kongeskibet Dannebrog's maskinrum. Model bygget i 1981.

Modelbyggeren, Mekaniker (MS) Benny Jensen, har stået for bygningen af modelsamlingen, der omfatter samtlige skibe i flådens tal. Her retter han en detalje på en af SUND-klassens minestrygere, "AARØSUND".

Sten i vejkryds ved blok 14. Forestiller hesteskoen, og er udført af (nu afdøde) stenhugger Poul Øder, Frederiksværk. Stenen blev fundet ved udgravningen af havnen. Daværende næstkommanderende, orlogskaptajn J.K. Olsen, lod stenen opstille.

Gammelt sejlskibsanker fra 1861 på græsplænen ved cafeteriets sydlige gavl. Stod i Arresødal og taget med, da Søværnets Eksercerskole flyttede til Avderød.

Rorgænger. Udført og skænket af billedhuggeren Viggo Jarl i 1958.

Statue ved cafeteriets vestside.

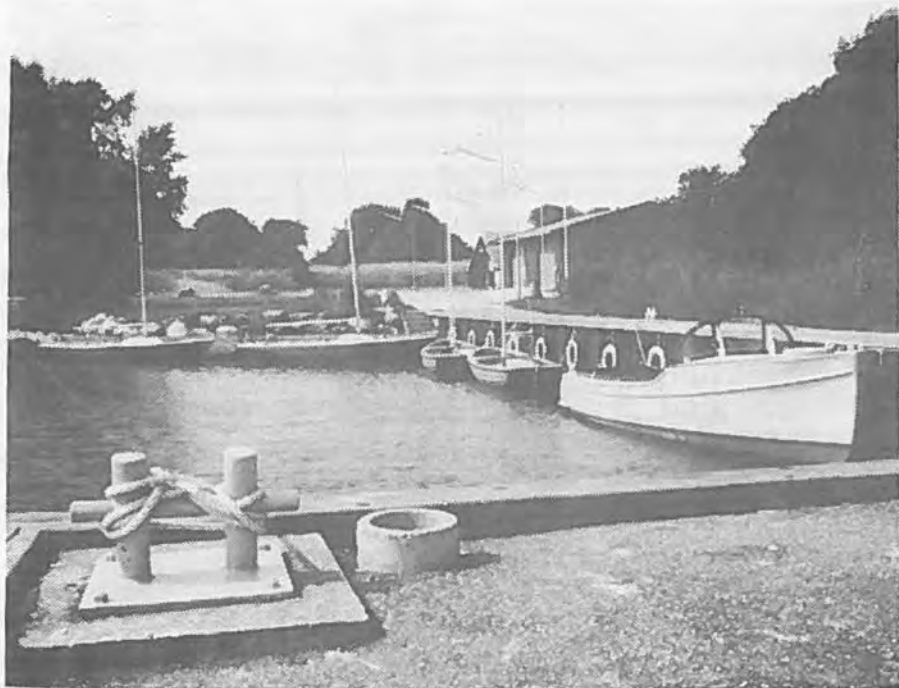

Rorgænger.

FLAGBASTIONEN.

Kanonlavetter udført af modelbygger B. Jensen i 1957 i Arresødallejren.
2 kanoner år 1841.

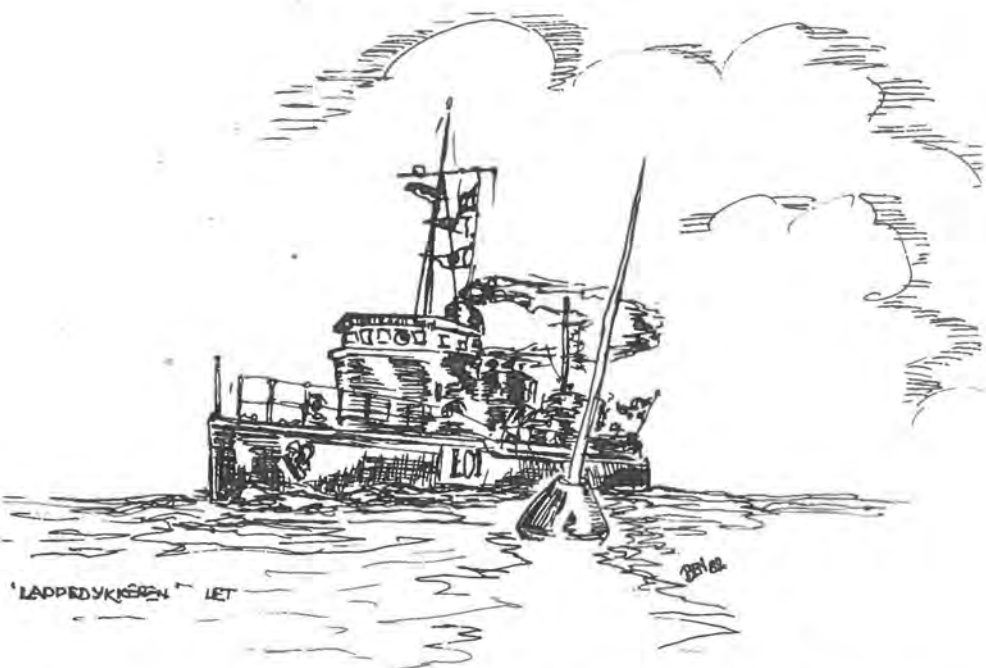
Skibsklokke.

HAVNEN

Havneområdet er et nedlagt husmandssted på ca. 8 tdr. land. I 1977 blev havnen uddybet og et nyt kajanlæg blev anlagt. I 1982 blev et nyt bådhus taget i brug og den 6 MAJ s.å., ved standerhejsningen, navngivet "Takkelagen".

Et helt usædvanligt initiativ og en stadig tro på en rigtig ide ligger bag tilblivelsen af træningsskibet 'LAPPEDYKKEREN', som er bygget af materialer, hentet rundt om i hele landet. Dette, 'Søværnets mest velsejlende skib' som det spøgefuldt benævnes her, har vist sig at være af uvurderlig betydning ved undervisningen i praktisk sømandskab m.m.

Foroven har en af de ansatte på SES forestillet sig 'Lappedykkeren' i 'dens rette element', forøvrigt et motiv, der går igen på vort tjenestestedsblad 'KLYSSET'.

